

İSRAİL LOBİCİLİK FAALİYETLERİNİN AMERİKA'DA GELİŞİMİ VE LOBİNİN 2003 İRAK SAVAŞINA ETKİSİ*

Serkan YENAL**

Öz

Devletlerin politikalarında çok sayıda faktör etki oluşturmaktadır. Lobıcılık faaliyetleri, günümüzde iç ve dış politikaların belirlenmesinde önemli bir konumdadır. Küreselleşme, göç, teknolojinin artması ve mesafelerin kısılması gibi unsurlar değerlendirildiğinde, hiçbir devletin belirli bir etnik gruptan oluşmadığı görülmektedir. Bu durum, devletler içindeki lobi faaliyetlerinin işlevselliğini artırmaktadır. ABD lobıcılık faaliyetlerinin en işlevsel olduğu ülkeler arasındadır. Özellikle İsrail lobisi, ABD dış politikası üzerinde en etkili lobilerden bir tanesidir. Bu çalışmada, 2003 Irak Savaşı'nda ABD'de İsrail'in Lobıcılık faaliyetlerinin etkisi incelenmektedir. İsrail Lobisi hangi unsurlardan oluşmaktadır? İsrail Lobisi ABD Politikalarında hangi unsurları kullanarak etki yaratmaktadır? 2003 Irak Savaşı'nda İsrail Lobisi nasıl etki doğurmuştur? Soruları çalışmanın temel problemi oluşturmaktadır. Çalışmada birincil kaynaklar üzerinden literatür tarama yöntemi kullanılmıştır.

Makalenin Türü: Araştırma Makalesi

Anahtar Sözcükler: İsrail, İsrail Lobisi, Irak Savaşı, Uluslararası Güvenlik

Jel Kodları: F50, F51, F52

The Development of Israel Lobbying Activities in the USA and the Effect of the Lobby on the 2003 Iraq War

Abstract

Many factors influence the policies of states. Lobbying activities play an important role in determining domestic and foreign policies today. When factors such as globalization, migration, increase in technology and shorter distances are evaluated, it is seen that no state consists of a specific ethnic group. This situation increases the functionality of lobbying activities within states. The USA is among the countries where lobbying activities are most functional. In particular, the Israeli lobby is one of the most influential lobbies on US foreign policy. In this study, the impact of Israeli lobbying activities in the USA during

*Bu çalışma, Yenal, S. 2003 Irak Savaşı Örneğinde İsrail'in ABD Politikaları Üzerindeki Etkisinin Değerlendirilmesi, Kara Harp Okulu Alparslan Savunma Bilimleri Enstitüsü, Güvenlik Bilimleri anabilim dalı doktora tezi, Ankara, 2012'den üretilmiştir. Tez; Yenal, S. (2013). İsrail'in penceresinden Irak Savaşı, Ankara: Barış Yayınları künyesiyle de yayımlanmıştır.

**Dr. Öğr. Üyesi, MSÜ Kara Harp Okulu Uluslararası İlişkiler Bölümü, syenal@kho.edu.tr, serkanyenal@gmail.com, ORCID: 0000-0002-8188-5095

Geliş Tarihi / Arrived : 14.11.2020

Kabul Tarihi / Accepted : 21.12.2020

the 2003 Iraq War is examined. What instruments does the Israel Lobby consist of? What elements does the Israel Lobby use in US policy? How did the Israel Lobby have an impact during the 2003 Iraq War? Questions constitute the main problematic issues of the study. In the study, literature review method was used on primary sources.

Article Type: Research article

Key Words: Israel, Israel Lobby, Iraq War, International Security

Jel Codes: F50, F51, F52

GİRİŞ

Lobicilik, bir devlette kanunlaşma yollarını veya kanunları etkileme, istenen unsurların onaylanması ya da reddedilmesi için bastırmak, belirli bir birey ya da siyasi partinin seçim ya da karalama çalışmalarını koordine etmek gibi gerekçelerle şekillendirilen ve bir topluluğun faydasını savunan grupların faaliyetleri olarak tanımlanabilmektedir.

Yazında lobicilik, hizmet, yasama fonksiyonuna dışarıdan katılım, yasama fonksiyonuna içerden katılım, yürütme fonksiyonu olmak üzere dördü bir sınıflandırmaya tabidir. Buna göre, hizmet fonksiyonunda, kendi mensupları için bilgi toplama gibi özel hizmetler gerçekleştirmek yer almaktadır. Yasama fonksiyonuna dışarıdan katılım durumunda ise, milletvekilleri ya da senatörler gibi parlamento üyeleriyle, parlamento dışından iletişim kurma, bu kişilerle toplantı yapma gibi faaliyetler gerçekleştirilmektedir. Yasama fonksiyonuna içerden katılım durumunda, seçim kampanyalarına aktif olarak katılarak, grup çıkarları doğrultusunda istenen kişilerin seçilmesine yardımcı olmak; yürütme fonksiyonunda da siyasal kararların uygulanmasında görev almak anlaşılmaktadır (Lehman ve Bosche, 2003: 3).

Demokrasi ile yönetilen devletlerin karar alma süreçlerinde, karar alıcı birey ya da örgütler kadar karar alınmasında etkili olan unsurların önemi yadsınmaz (Canöz, 2009: 158). Lobi faaliyetleri günümüzde bu unsurlar arasında en önde gelenlerden birisidir.

ABD'deki İsrail Lobisi, ABD'nin politikalarını İsrail'in menfaatleri doğrultusunda şekillendirmeye uğraşan birey ve örgütlerden oluşan, esnek bir birliktir. Buna göre aleni bir yapıya sahip olan lobinin birden fazla merkezi vardır ve kararlarını birbirinden bağımsız biçimde alabilmektedirler (Walt ve Mearshimer, 2009:134-135).

ABD politika süreçlerinde İsrail Lobisi, çok başarılıdır. Bundan dolayı İsrail, finansman ihtiyacının karşılanmasında gerekli olan kredi ve hibelere kolay ulaşabilmektedir (Petras, 2006: 13). Bu

durum lobinin ekonomik açıdan da güçlü bir güvenilirlik doğurduğunu göstermektedir.

İsrail'in kurulma sürecinde, dünya genelinde Yahudilerin İsrail'e yoğun bir göçü söz konusuysen, diğer ülkelere nazaran daha az sayıda Amerikan Yahudi'si ülkeyi terk etmiştir. Bu durum, o dönemde İsraili siyasetçiler tarafından eleştirilse de Amerika'da kalanlar, günümüzdeki İsrail Lobisinin oluşturulmasını sağlamıştır (Walt ve Mearshimer, 2009: 138-139). Bu lobiye oluşturan Amerikan Yahudileri, İsrail'in bekasını sürdürmek ve çıkarlarını savunabilmek için önemli çaba içindedirler.

Yahudilerin lobi faaliyeti amaçlı, dünya genelinde kurduğu pek çok örgüt bulunmakta ve Dünya Siyonist Örgütü (World Zionist Organization) bu örgütlerin genel koordinasyonunu üstlenmektedir. Theodore Herzl tarafından Birinci Dünya Siyonist Kongresinde kurulan örgüt, 1922'de liderliği Amerikan Siyonist Örgütüne vermiştir. 1948'de İsrail'in kurulması sonrasında da toplantılarını Kudüs'te gerçekleştirmeye başlamıştır (Bayramoğlu, 2006: 57). 1959-1960 arasında gerçekleştirilen kongrelerde Dünya Siyonist Örgütünün tüzüğü oluşturulmuş ve yerel oluşumlar, Örgütün doğal üyesi konumuna gelmiştir (AZM, 1992).

Çalışma, ABD dış politikasında İsrail'in Lobıcılık faaliyetlerinin etkisini incelemektedir. İsrail Lobisinin ABD Dış politikasını, pek çok faktör açısından etkilediği ve bu doğrultuda Irak Savaşı kararının alınmasında, Lobi'nin önemli etkisinin bulunduğu çalışmanın temel hipotezini oluşturmaktadır. İsrail Lobisinin, Yeni Muhafazakâr ideoloji ile uyumlu çalışması, Hıristiyanlıktaki Evangelist düşüncenin etkisi, İsrail Yanlısı düşünce kuruluşlarının etkileri ise temel varsayımları oluşturmaktadır. İsrail Lobisi hangi unsurlardan oluşmaktadır? İsrail Lobisi ABD Politikalarında hangi unsurları kullanarak etki yaratmaktadır? 2003 Irak Savaşı'nda İsrail Lobisi nasıl etki doğurmuştur? Soruları çalışmanın temel problematiğini oluşturmaktadır. Çalışmada birincil kaynaklar üzerinden literatür tarama yöntemi kullanılmıştır. Bu çerçevede ilk olarak Amerikan Yahudileri tarafından kurulan lobi örgütleri incelenecektir.

Amerikan Siyonist Hareketi (American Zionist Movement-AZM)

Dünya Siyonist Örgütünün Amerika temsilcisidir. Hareketin kuruluş amaçları incelendiğinde, Yahudi kültürünün yaygınlaşması ve Siyonizm idealinin savunulmasında özellikle eğitim ve gençlik programlarına yönelik önemli destekler verdikleri görülmektedir.

Bu hareket bünyesinde Siyonist İşçi Birliği, İsrail İnsan Hakları ve Barış Hareketi, Siyonist Kadın Hareketi, Amerikan Siyonist Örgütü gibi çok sayıda örgüt yer almaktadır (AZM, 1992).

Bu sayılan örgütler içinde en etkili örgütlerden birisi Amerikan Siyonist Örgütü (Zionist Organization of America-ZOA)'dır. Yahudilerin desteklenmesi ve İsrail devletinin kurulması amaçlarıyla 1897'de kurulan örgütün, yaklaşık otuz bin üyesi bulunmaktadır. Eğitim, ABD-İsrail ilişkilerinin geliştirilmesi gibi amaçları bulunan örgütün, üniversitelerde propaganda faaliyeti yürüten Kampus Mücadele Ağı, adli alanda Yahudilere destek veren Hukuk ve Adalet Merkezi gibi organları bulunmaktadır (ZOA, 2010). Kuruluş, yayın ve raporlarıyla, İsrail'in politikalarına destek vermektedir.

Amerikan-İsrail Siyonist Kamu İşleri Komitesi
(*American-Israel Zionist Committee for Public Affairs-AIPAC*)

1951'de I.L. "Si" Kenen tarafından kurulan örgüt önce Amerikan Siyonist Kamu İşleri Komitesi adıyla kurulan örgüt 1954'te isim değiştirerek Amerikan-İsrail Kamu İşleri Komitesi adını almıştır (Yuravlivker, 2010: 5). İsrail Lobisi içinde en çok tanınan kuruluştur ve etkili lobi faaliyetleri sebebiyle örnek teşkil etmektedir. (Lewis, 2009).

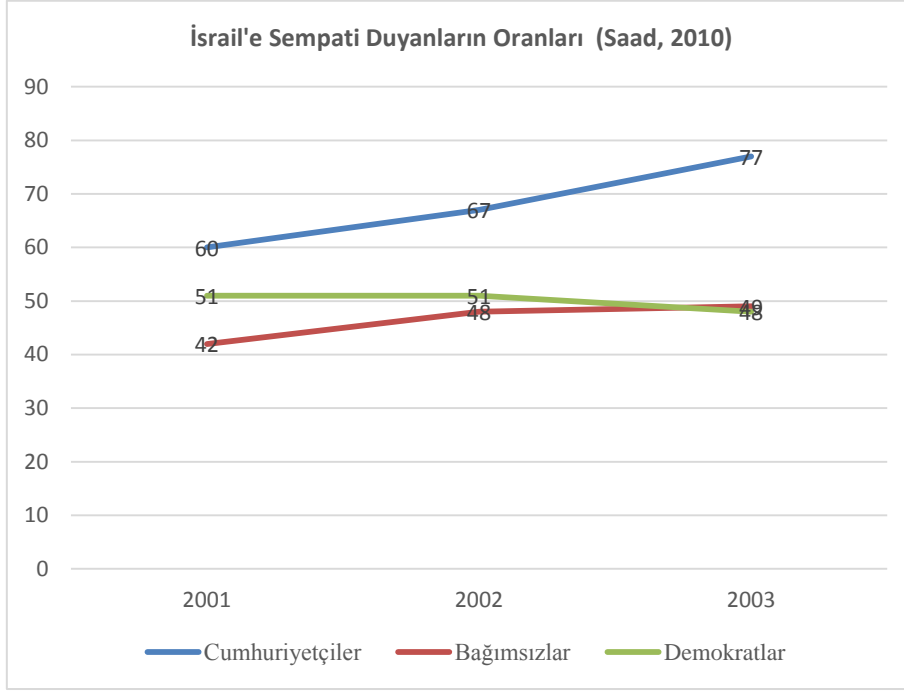
AIPAC, yerel bir lobi olarak tescil edilmiştir ve dış destek almamaktadır. Bu nedenle yapılan bağışlardan vergi istisnası kazanmıştır (AIPAC, 2020).

Çalışmaları arasında politik karar alma süreçlerinde yer alma, ABD-İsrail ilişkilerini geliştirme, kitle imha silahı üretme faaliyetlerinin önüne geçme, kilit bölgelerde çalışacak kişiler için eğitimler verme, Sinagoglarda propaganda, diğer dinlere mensup kanaat önderleri nezdinde lobicilik gibi faaliyetler yer almaktadır (AIPAC, 2020).

AIPAC vb. gibi kuruluşların ülkeler nezdinde oluşturduğu etki ani bir durum olmayıp süreç içerisinde adım adım gerçekleşmiş ve büyük bir gizlilik içinde yürütülmüştür. Bunda da zaman içerisinde artan Yahudi düşmanlığı önemli bir gerekçedir (Walt ve Mearshimer, 2009: 140).

AIPAC'ı diğer lobilerden öne çıkaran durum, mevcut durumu sürdürme isteğidir (Paul ve Paul, 2009: 15). AIPAC olanı devam ettirme niyetindedir ve değişiklik istememektedir. Bu da onun en önemli avantajıdır.

ABD’li siyasetçiler arasında bir anket yapılmış ve siyasilerin İsrail ve Filistinlilerden hangisine daha çok sempati duydukları araştırılmıştır ve Şekil-1’de belirtilen sonuçlar elde edilmiştir. Aşağıda verilen sonuçlar 2001-2003 arası dönemde ABD’deki siyasi partiler içinde İsrail’e sempati duyan siyasetçilerin yüzdelerini vermektedir (Şekil-1):

Şekil-1: Partiler İçinde ABD’de İsrail’e Sempati Duyan Siyasetçi Oranları (%)

Şekil-1 incelendiğinde en fazla İsrail sempatisini siyasetçinin Cumhuriyetçi Parti içinde yer aldığı ve bu durumun 2001’den 2003 yılına kadarki süreçte %60’dan %77’ye çıkarak önemli bir artış gerçekleştirdiği görülmektedir. Özellikle 2001-2003 yılları arasında yaşanan hızlı artışın nedeni, 11 Eylül ve sonraki süreçte siyasilerin İsrail’i kendilerine daha yakın bir ülke olarak görmeleridir.

İsrail Lobisini güçlü kılan en önemli faaliyetlerinden birisi, her iki parti adaylarına da önemli oranda bağış yapmalarındır (Walt ve Mearshimer,2007: 36). Buna göre, hangi aday seçilirse seçilsin, İsrail lobisi isteklerini rahatlıkla dile getirebilmektedir.

Amerikan sisteminde, bireylerin bağış miktarları iki bin dolar, siyasi hareket komitelerinde (political action committee) ise on bin dolardır. Bu noktada bir kişi toplamda tüm adaylara en fazla yirmi beş bin dolar bağış yapabilirken, siyasi hareket komitelerinde herhangi bir sınırlamaya tabi değildir (Curtiss, 2000: 16).

İsrail Lobisi, seçimlerde adaylara önemli oranda bağış yapmaktadır. AIPAC, resmi olarak bir adayı desteklemese de adayların oy potansiyelleri konusunda araştırma ve analizler konusunda ustadır (Bard,2009: 79). Tablo-1’de, İsrail lobisi tarafından Irak Savaşı öncesinde partilere yapılan yıllık bağış miktarları verilmektedir (Tablo-1).

Tablo-1: Savaş Öncesinde İsrail Lobisinin ABD’de Yaptığı Bağış Miktarları (ABD Doları) Kaynak: (Opensecrets , 2010).

Yıllar	Demokratlar	Cumhuriyetçiler	Toplam Bağış
1998	1.272.579	830.327	2.102.906
2000	1.125.715	776.189	1.901.904
2002	1.807.300	918.389	2.725.689

Bu rakamlardan yola çıkarak 1998’den 2002’ye kadarki yapılan bağışlar incelendiğinde; İsrail yanlısı örgütlerin hem demokratlara hem de cumhuriyetçilere önemli oranlarda bağış yapıldığı anlaşılmaktadır. Buna göre, Lobi’nin siyasi görüşe bakmaksızın, İsrail’e daha yararlı olacağını düşündüğü adaylara bağışta bulunduğunu ifade etmek mümkündür. Tabloda yer alan rakamlardan, İsrail lobisinin en çok demokrat adaylara bağışta bulunduğu görülmektedir ve buradan yola çıkarak demokratların İsrail Lobisi ile daha yakın ilişkiler içinde olduğu sonucuna ulaşılabilecektir.

Edward Said’e (2005: 248) göre, ABD’nin Orta Doğu politikalarında İsrail benzersiz bir önceliğe sahiptir. Bu üstünlük, Arap lobisi ile kıyaslanamayacak boyuttadır.

ABD’deki Araplar kendi aralarında bölünmüş ve ortak bir hedeften yoksundurlar. İsrail lobisi ise, İsrail’in desteklenmesi konusunu kendilerine şiar edinmişlerdir. Aynı şekilde Amerikalılar, Arapları stratejik bir ortak olarak görmemekte, yine Araplar da ABD’nin toplumsal yapısına fazla uyum sağlayamamaktadır. Bu da Arapların Orta Doğu politikalarıyla ve aktif olarak siyasetle ilgilenmelerini engellemektedir (Uslaner, 2007: 307-308).

Yeni-Muhafazakârlık ve Bu İdeolojinin İsrail Bağlantısı

Yeni muhafazakâr ideoloji, çok farklı anlamlarda kullanılmaktadır. En basit tanımıyla “ABD’nin demokrasi ve liberal

değerlerinin yaygınlaştırılması, hegemonyasının devam ettirilmesi gibi gerekçelerle güç kullanılmasını da içeren metotlar kullanarak ABD çıkarlarının ve ahlaki değerlerinin korunmasını ve sürdürülmesi anlamına gelmektedir (Kagan, 2008: 14-15). Bu noktada ahlak vurgusuyla idealizmi, askerî güç vurgusuyla da realizmi içerdiği, diğer bir ifadeyle, iki görüşü de bünyesinde birleştirdiği ifade edilebilecektir (Kirk Patrick ve Gerson, 1991: 20-26). Yeni muhafazakâr ideolojinin temelinde yer alan ahlaki vurgu ve baskıcı rejimlere karşı mağdur toplumlara yardım etme iddiası, ABD'nin geçmişten gelen politik söyleminin bir devam niteliğindedir.

Başka bir ifadeyle anlatmak gerekirse, yeni muhafazakâr ideoloji açısından, devletlerarası ilişkiler, iyi ve kötünün mücadele etmesine benzemektedir. Burada ABD, demokrasi, liberalizm, hukukun üstünlüğü gibi değerleri savunmasıyla, iyi tarafı; demokrasi karşıtı, totaliter rejimlerse kötü tarafı sembolize etmektedir. Reagan'ın söylemiyle Sovyetler Birliği “kötülüğün başı” olarak ilan edilmesi sebebiyle yeni muhafazakârların en sevdiği ABD Başkanı olmuştur(Tunç, 2004: 65-66). Bu noktada belirtilmesi gereken diğer bir konu da yeni muhafazakârların bu görüşlerinin Evangelizm inancıyla da uyumlaştırılmasıdır. Zira Evangelizm inancında da dünya iyi ve kötünün mücadelesi alanı olarak görülür ve İsa Mesih'in gelmesiyle Hıristiyanlar dışındaki bütün herkesin yok olması ve Hıristiyanlığın tek ve iyi din olarak dünyaya hâkim olması söz konusudur. Burada yeni muhafazakâr düşüncede Hıristiyanlığın görevi ABD tarafından üstlenilmiş ve iyi ve düzenin temsilcisi konumuna getirilmiştir.

Burada dikkat çekici olan konu, Yeni Muhafazakârların görüşlerinin Evangelist Hıristiyanların görüşleri ile paralel oluşudur. Evangelizmde de dünya, iyi ve kötünün mücadele alanıdır ve Hıristiyanlık tek ve iyi din olarak, Armageddon sonrasında tüm dünyada hakîm kılınacaktır. İsa Mesih'in tekrar dünyaya dönüşü ile birlikte, Hıristiyanlığı benimsemeyenler yok olacaktır. Yeni muhafazakâr ideolojide de Hıristiyanlığın görevini ABD'nin üstlendiğini ve iyinin ve düzenin sembolü haline geldiğini ifade etmek mümkündür.

Yeni muhafazakâr kelimesi ilk olarak sosyalist yazar Michael Harrington'un 1962'de yazdığı “The Other America (Öteki Amerika)” adlı eserde özellikle Yahudilerin oluşturduğu sol ideolojiye sahip arkadaşlarını tanımlamak için kullandığı düşünülmektedir (Taube, 2000). Bu durumda Yahudilikle yeni muhafazakârlığın çok önceden de bir arada değerlendirildiğini ifade

etmek mümkündür.

Başlangıçta da bu görüştekilerin tamamına yakınının Liberal Demokratlar, Marksistler ve Trotskistlerden oluşmaktayken, 1960-70'lerde Demokrat Parti'nin savaş karşıtı bir eğilim belirleyip sol kanada kaymasıyla yakınlık gerçekleşmiştir. Sovyetler Birliği'nin bu dönemde İsrail'in karşısında yer alması, bu ideolojinin Sovyetlere karşıt bir ideolojiyi desteklemesini sağlamıştır (Sniegoski, 2007: 82).

Yeni muhafazakârlık, en çok ABD'li Leo Strauss'un siyaset ve felsefesinden etkilenmiştir. Strauss'un "Politika Felsefesi Nedir?" adlı eserindeki "mutlak iyi düzen" vurgusu ve "ABD'nin var olan en iyi düzen" olduğuna ilişkin felsefe, ABD'nin "var olan en iyi yönetim" olduğuna dair düşünceden kaynaklanmaktadır. Strauss'a göre, demokrasi iyi yönetim için en temel gereksinimdir. Diğer bir düşünce de Albert Wohltetter'in düşüncesidir. Wohltetter, nükleer güç dengesinin bir kenara itilerek, bunun yerine "akıllı silahların" kullanıldığı, "sınırlı savaş" oluşturma stratejisinin mucididir. Reagan'ın ileri sürdüğü Yıldız Savaşları ve Bush'un ileri sürdüğü Füze Kalkanı stratejileri de bu kapsamda değerlendirilebilecektir. (İnsel, 2003: 14-15'den akt. Erler, 2007: 128).

Buchanan (2003)'e göre, yeni muhafazakârlık Ronald Reagan'ın başkanlığı ile güç kazanmıştır. Yeni muhafazakârların temel felsefesi İsrail'in desteklenmesidir. 11 Eylül saldırıları ile birlikte, yeni muhafazakâr akım, tekrar gündeme gelmiştir. Bu şekilde, Soğuk Savaş'ın bitimi ile anlamsız hale gelen görüşler, 11 Eylül ile birlikte fırsat bulunmuş ve ABD ve İsrail'in ezeli düşmanları olarak değerlendirilen serseri devletlerin yok edilmesi fırsatı oluşmuştur. Yine Ronald Reagan'ın başkanlığı ile (Buchanan, 2003).

Irak Savaşı'nda savaş kararı alınmasında yeni muhafazakârların önemli çaba sarf etmesi söz konusu olmuştur. 1982'de Dünya Siyonist Örgütü tarafından düzenli olarak yayımlanan Kivunim (Yönler) isimli dergide Oded Yinon, "A Strategy for Israel in the Nineteen Eighties (80'lerde İsrail İçin Bir Strateji) başlıklı çalışmada, İsrail'in bekası için bölgede daha da güçlenmesi gerektiğini belirtmişti. Çalışmada 80'lerdeki Orta Doğu'nun analizini yaparak, bölgedeki Müslüman Arap Devletleri'ni, 1920'lerde bölge dinamikleri dikkate alınmadan yabancılar (Fransız ve İngilizler) tarafından oluşturulmuş 'Kağıttan Evler'e benzetmiştir. Bölgedeki, birbirine düşman azınlık ve etnik toplulukların bir araya getirilerek, petrol gelirleriyle güçlenmiş azınlıklar tarafından otokrasi ile yönetilmesi sonucunda ortaya

çıkmiş 19 devletten bahsetmiştir. Sosyal kargaşa ve iç savaşın böyle bir ortamda her zaman mümkün olduğunu ifade etmiştir. Irak da diğer Orta Doğu ülkeleri gibi istikrarsız, ekonomik açıdan da her an yıkılabilir ülkeler arasında görülmüş ve kısa vadede İsrail açısından en büyük tehdit olarak gösterilen bu ülkenin parçalanmasının İsrail'in çıkarlarına en uygun durum ve önemli bir hedef olduğunu belirtmiştir. Bu noktada İran-Irak Savaşı da önemli bir fırsat olarak görülmüş ve Irak'taki kutuplaşmayı daha da artıracakı belirtilmiştir. Yinon'un stratejisi, Bağdat, Basra ve Musul bölgelerinde oluşturulacak üç ya da daha fazla devlete bölünmeliydi (Yinon [web], 1982). Bu çalışmadan da görüleceği üzere, Irak İsrail açısından önemli bir tehdit olarak yansıtılmış, Irak'ın parçalanması ve kontrol altında tutulması, İsrail açısından önemli bir hedef olarak belirtilmiştir.

Tanner (2005:316)'e göre, yeni muhafazakârların önemli bir kısmı Yahudi ya da Evangelisttir. Büyük İsrail hedefi ve İsrail'in Batı Şeria yerleşimlerini çoğunlukla desteklemektedirler. Bush yönetimi de bu çizgide olmuş ve Sharon'un ifade ettiği gibi, "Bush İsrail'in Beyaz Saray'da bulunan en yakın dostu" olmuştur.

Mann'a göre (2004: 436-437), Bush yönetimindeki yeni muhafazakârlar, Saddam Hüseyin'i devirmek için üç strateji geliştirmiştir. Bunlardan ilki Wolfowitz ve Khalizad'ın savunduğu Irak'ı kuzey, güney ve merkez olarak üçe bölmektir. İkincisi, "darbe stratejisiydi" bu iki strateji de 90'lı yıllarda denenmiş ancak vaz geçilmişti. Üçüncü strateji ise işgal stratejisiydi ve bu strateji de Bush ve kamuoyu nezdinde yürütülen propaganda faaliyetleri ile gerçekleştirilmişti.

Bu görüşlerden yola çıkarak, yeni muhafazakârlar görüşünü benimseyenlerin, Irak Savaşı'nın yoğun bir şekilde desteklenmesi ve savaş kararı alınmasına etki ettikleri ifade edilebilecektir.

ABD'de Bulunan İsrail Yanlısı Düşünce Kuruluşları ve Irak Savaşı'ndaki Roller

Düşünce kuruluşları (think-tanks), "Bağımsız, çıkar amacı gütmeyen, özel uzmanlığa dayalı fikirler oluşturarak, politik süreçlere destek sağlamak ya da bu süreçlerde etkili olmak amacıyla kurulan örgütler" olarak tanımlanmaktadır (Rich, 2004:11). Düşünce kuruluşları, iç ve dış politikaların belirlenmesinde önemli etki sahibidir. Bu kuruluşların diğer çıkar grupları ve lobiler gibi kuruluşlarla benzer yöntemleri kullanmaları, diğerlerinden ayırt edilmelerini zorlaştırmaktadır.

ABD’de vakıf, dernek, enstitü gibi isimlerle kurulan düşünce kuruluşları, eski diplomatlar, akademisyenler, istihbaratçılar, büyük şirketlerin yöneticileri gibi kişiler görev almaktadır. Genellikle bağışlarla ve devletten fon aktarımları ile gelir sağlamaktadır. Tarafsız ya da siyasi lobilerle de bağlantılı çalışabilmektedirler. (Yılmaz, 2007: 396-397).

1970 ve 80’lerde bu kuruluşlar sayıca artmaya başladı ve araştırma analiz gibi faaliyetler yerine siyasal ve ideolojik faaliyetlere giriştiler. Bu faaliyetleri gerçekleştiren kuruluşların çoğu muhafazakâr ideolojiyi benimsemişti. Bu süreçte yürütülen faaliyetler daha fazla ilgi çekmeye başladı (Rich, 2004: 10).

ABD’de eski ABD başkanlarının fikir ve etkilerini sürdürmek amacıyla kurulan düşünce kuruluşları da bulunmaktadır. 1982’de kurulan Carter Merkezi (*Carter Center*) ve 1994’te kurulan, Nixon Barış ve Özgürlük Merkezi (*Nixon Center for Peace and Freedom*) bu şekilde kurulmuştur (Bulut ve Akkan Güngör [web], 2011).

Günümüzde ABD dış politikasında etkili olan en büyük ve önemli düşünce kuruluşları arasında Brookings Enstitüsü (*Brookings Institute*), Dış İlişkiler Konseyi (*Council on Foreign Relations*), Miras Vakfı (*Heritage Foundation*), Carnegie Uluslararası Barış için Bağış Vakfı (*Carnegie Endowment for International Peace*), RAND Şirketi (*RAND Corporation*), Amerikan Girişimcilik Enstitüsü (*American Enterprise Institute*), Amerikan Kalkınma Merkezi (*Center for American Progress*) gibi kuruluşlar yer almaktadır (Porter, 2011).

Irak Savaşı öncesinde ABD’nin neden Irak’ı hedef alması gerektiğine ilişkin araştırmalar bulunmaktaydı. Buna göre, Bush dönemi Savunma Politikaları Başkanı Richard Perle, Savunma Müsteşarı, Douglas Feith gibi isimlerin yer aldığı bir grup, “TemizBir Mola: Bölge Güvenliği İçin Yeni Bir Strateji (*A Clean Break: A New Strategy for Securing the Realm*)” başlıklı rapor yayımladı. Orta Doğu’yu yeniden şekillendirerek İsrail’in güvenliğini sağlamaya yönelik görüşler içeren raporda, İsrail’e Saddam Hüseyin’in yönetiminin devrilmesi için çaba sarf edilmesi ve bu doğrultuda bölgesel ittifaklar geliştirilmesi önerilmekteydi. (IASPS , 2011). Raporu yazan bürokratların Bush yönetimi içerisinde yer alması, bu görüşlerinin ABD Başkanı’nı kararlarını etkilemede dikkate alınmış olabileceğini göstermektedir.

Yine 1997’de Yeni Amerikan Yüzyılı Projesi (*Project for the New American Century (PNAC)*) adlı kuruluş ABD Başkanı

Clinton'a "ABD'nin küresel liderliği" ile ilgili görüşler içeren bir mektup yollayarak, "ABD ve Arap ülkelerinin ve petrol rezervlerinin düşmanı olarak bahsedilen Saddam Hüseyin yönetimine" son verilmesi istenmiştir (Kingston, 2003).

Clinton bu mektuptaki taleplere olumlu cevap vermemiş, PNAC üyeleri bu defa 1998'de "Irak'ı Özgürleştirme Yasası (*Iraqi Liberation Act*)"nın çıkarılmasına lobi faaliyetleri ile etki etmişlerdir (Gözen, 2006: 38).

Bütün bu hususlar dikkate alındığında, Irak Savaşı'nın aslında çok önceden çalışılmış bir senaryo olabileceği akla gelmektedir. Pek çok kez çeşitli rapor ve analizlerle Irak Savaşı'nın gerekliliği vurgulanmış, lobi çalışmalarıyla da gerekli metinlerin hazırlanması sağlanmıştır.

PNAC üyelerinin önemli bir kısmı, Clinton Yönetimi sonrasında görevi devralan George W. Bush döneminde yönetim kademesinde yer almıştır (Kingston, 2003).

Tablo 2'de ABD yönetiminde yer alan PNAC üyeleri verilmektedir (Tablo-2):

Tablo-2:Bush Yönetiminde Görev Alan PNAC Üyeleri. (Theindyvoice İnternet Sitesi, [web], 2011, Smh İnternet , 2011).

Adı	Görevi
Dick Cheney	Başkan Yardımcısı
Lewis Libby	Dick Cheney'in Başdanışmanı
Donald Rumsfeld	Savunma Bakanı
Paul Wolfowitz	Savunma Bakan Yardımcısı
Peter W. Rodman	Savunma Bakan Vekili
John Bolton	Müsteşar (Silahların denetlenmesi)
Richard Armitage	Dışişleri Bakan Yardımcısı
Richard Perle	Savunma Politikaları Kurulu Başkanı
William Kristol	PNAC Başkanı ve Bush'un danışmanı
Zalmay Khalilzad	Afganistan Özel Büyükelçisi/İrak Özel Temsilcisi

Elliott Abrams	Ulusal Güvenlik Konseyi
William J. Bennett	Bush'un Konuşma Metni Yazarı
Jeffrey Bergner	Bristol Myers Squib, Boeing, HP, Philip Morris, Lucent ve dell gibi firmaları temsilen Lobcilik faaliyetleri yürütmüştür.
Paula Dobriansky	Müsteşar (Küresel ilişkiler)
Francis Fukuyama	Yeni-Muhafazakârlığın Aktif Savunucusu ve Bush yönetiminde görüşlerine değer verilen bir akademisyen
Robert Kagan	PNAC Kurucusu ve Yöneticisi
William Schneider, Jr.	Savunma Bilim Kurulu Başkanı
R. James Woolsey	CIA eski Yöneticisi
Robert B. Zoellick	Bush Dönemi Kabine Üyesi

Buna göre Bush yönetiminin çok önemli görevlilerinin PNAC ile bağlantısı olduğu ifade edilebilecektir. Bu da düşünce kuruluşlarının ABD yönetimindeki etkisini göstermektedir.

PNAC'ın 11 Eylül saldırılarından sonra da Bush'a mektup yazarak Taliban ve El Kaide'ye saldırılması, "teröre karşı savaş ilan edilmesi", Yaser Arafat liderliğindeki Filistin otoritesinin sonlandırılması, Hizbullah'la mücadele edilmesi, Suriye ve İran'ın tehdit edilmesi ve Saddam Hüseyin'in mutlaka devrilmesi gerekliliği bildirilmiştir. Bundan 7 ay sonra da ikinci bir mektup yazarak, Irak harekâtına acilen başlanması ve İsrail'e destek verilerek İntifada'nın bastırılması istenmiştir (Lobe, 2006).

Bütün bu mektuplardaki ifadelerden PNAC üyelerinin İsrail'e destek vermeyi bir görev addettiği, bu noktada ABD yönetimi üzerinde mümkün olan bütün yöntemleri kullanarak baskı kurmayı amaçladığı ifade edilebilecektir.

Düşünce kuruluşları ABD Politikalarını belirlemede temel mekanizmalardan birisidir. Gerekli politika belirleme, gerekse karar alma süreçlerinde önemli etki doğurmaktadır. Düşünce kuruluşları arasında, devlet organlarına bürokrat ve yönetici transferi de sıklıkla karşılaşılan bir durumdur. Bu noktada özellikle İsrail yanlısı düşünce

kuruluşlarının 2003 Irak Savaşı öncesinde çok iyi bir organizasyonla savaş kararı alınması yönünde propaganda yaptığı, özellikle PNAC gibi kuruluşların Bush dönemi üst kademe yöneticilerinin önemli bir kısmını bünyesinden çıkarması sebebiyle karar alma faaliyetlerinde etkisinin yüksek olması gibi nedenlerle önemli katkı sağladığı ifade edilebilecektir.

SONUÇ

1948’de kuruluşundan hemen sonra İsrail’i tanıyan ilk ülke olan ABD, İsrail’i geçmişte olduğu gibi günümüzde de desteklemektedir. Geçmişte Sovyetler Birliği ile Orta Doğu politikalarında mücadele eden ABD, İsrail’i önemli bir stratejik ortak olarak görmüş, bu noktada İsrail’in bekası ve güvenliği ABD için birinci öncelikli hususlar içinde yer almıştır.

Lobi faaliyetleri, yasal metinlerin hazırlanma süreçlerine etki etmek, standartların oluşturulmasını onaylamak ya da reddetmek, belirli bir siyasi kimliğin seçim kampanyalarına etki etmek gibi amaçlarla oluşturulan ve bir grubun çıkarlarını savunan organize faaliyetler olarak tanımlanmaktadır. Buna göre, ABD’de bulunan Yahudilerin örgütlü olarak İsrail çıkarları doğrultusunda yürüttüğü faaliyetler de bu kapsamda değerlendirilmektedir.

İsrail Lobisi, yürüttüğü faaliyetlerdeki başarısı ile ABD’deki en etkili lobilerden birisi konumuna gelmiştir. Bunda çeşitli faktörler etkili olmaktadır. Lobi, ABD başkan adaylarına ve siyasi partilere yüklü oranlarda bağışlar gerçekleştirmekte; bu durum siyasetteki etkinliklerine katkı sağlamaktadır.

ABD’de bulunan çok sayıda Evangelist Hristiyan inançları gereği Yahudilere sempati duymaktadır.

Bir diğer husus, düşünce kuruluşlarının ABD politikalarında etki sahibi olması ve özellikle bazı düşünce kuruluşlarının faaliyetlerinin ABD politikalarını önemli oranda etkilemesidir.

Özellikle yeni muhafazakâr görüşteki kuruluşların, İsrail yanlısı politikalarının, Irak Savaşı’nda savaş kararı alınmasında önemli etkisi olmuştur. Yeni muhafazakârlar arasında Irak’ın işgali ve Saddam Yönetiminin devrilmesi yeni bir proje olmayıp, bu konuda önceki ABD yönetimlerine de önemli oranda baskı yapıldığı görülmektedir. Bu durum, Irak Savaşı’nın daha öncesinde çalışılmış bir senaryo olabileceğini gündeme getirmektedir. Yine PNAC benzeri düşünce kuruluşlarının çalışanlarının Bush yönetiminin çekirdek kadrosunu oluşturması, İsrail yanlısı düşünce kuruluşlarının ABD politikalarındaki etkisini ortaya koymaktadır.

KAYNAKÇA

- AIPAC. (2020). *About AIPAC*. 19.11.2020 tarihinde <https://www.aipac.org/about> adresinden alınmıştır.
- AZM. (1992). *The constitution of the world zionist organization and regulations for its implementation*. 19.11.2020 tarihinde <https://azm.org/wzo-constitution> adresinden alınmıştır.
- Bard, R. G. (2009). AIPAC and US Middle East policy. İçinde. E. Gilboa ve E. İnbar (Ed.), *US-Israeli Relations in a New Era: Issues and Challenges After 9/11* (ss.76-95). Routledge.
- Bayramoğlu, E. (2006). *Yahudilik ve siyonizm tarihi*. İstanbul: Pınar Yayınları.
- Birnbaum, J. H. (1997). Washington's power 25. *Fortune Dergisi* 19.11.2020 tarihinde <http://edition.cnn.com/ALLPOLITICS/1997/11/18/fortune.25/index1.html> adresinden alınmıştır.
- Birnbaum, J. H. ve Newell, R. (2001). Washington's power 25. *Fortune Dergisi*. 19.11.2020 tarihinde http://money.cnn.com/magazines/fortune/fortune_archive/2001/05/28/303880/index.htm adresinden alınmıştır.
- Buchanan, P. J. (2003). Whose war?. *The American Conservative*. 21.12.2010 tarihinde <https://www.theamericanconservative.com/articles/whose-war/> adresinden alınmıştır.
- Bulut, A.T ve Akkan Güngör, F. (2011). Think-tankler ve dış politika: Türkiye ve ABD örneği. 17.11.2020 tarihinde <https://cesran.org/think-tankler-ve-dis-politika-turkiye-ve-abd-ornegi.html> adresinden alınmıştır.
- Canöz, K. (2009). Yasamayı engelleme amaçlı lobicilik: Filibuster. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. (21), 157-169.
- Erlor, Ö. (2007). Bağımsızlık sonrasında Orta Asya devletlerinde milliyetçilik. *Stratejik Araştırmalar Dergisi*, (11), 133-139
- Gözen, R. (2006). ABD'nin Irak'ı işgali: Yeni muhafazakâr/ demokratik emperyalist bir proje. İçinde. M. Şahin ve M. Taştekin (Ed.), 2. *Körfez Savaşı*. (ss.29-66). Ankara: Platin Yayınları.
- Haas. R. N. (2011). *Think-tanks and U.S. Foreign policy: A policy-maker's perspective*. 17.11.2020 tarihinde <https://kr.usembassy.gov/wp-content/uploads/sites/75/2017/04/ijpe1102.pdf> adresinden alınmıştır.
- IASPS. *A clean break: A new strategy for securing the realm*. 17.11.2020 tarihinde

<https://www.palestineremembered.com/Acre/Articles/Story1351.html>
_adresinden alınmıştır.

Kagan, R. (2008). Neocon nation, neoconservatism. *World Affairs*, 1776, (170/4), 13-35

Kingston, M. (2003). *A think tank war: Why old Europe says no?*.
17.11.2020 tarihinde
<http://www.smh.com.au/articles/2003/03/07/1046826528748.html>
adresinden alınmıştır.

Kirkpatrick, J. J. ve Gerson, A. (1991). The Reagen Doctrine, human rights, and international law. İçinde Kirkpatrick, J. J. ve A. Gerson (Ed.), *Right versus might*. (ss.19-36). New York: Council on Foreign Relations Press.

Lehman, W. ve Bosche, L. (2003). Lobbying in the European Union: current rules and practices. *European Parliament Working Paper*. Constitutional Affairs Series. AFCO 104 EN. 04. 14.11.2020 tarihinde
[https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/join/2003/329438/DG-4-AFCO_ET\(2003\)329438_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/etudes/etudes/join/2003/329438/DG-4-AFCO_ET(2003)329438_EN.pdf) adresinden alınmıştır.

Lewis, N. A. (2009). American-Israel public affairs committee. *New York Times*.
17.11.2020 tarihinde
<https://www.nytimes.com/2009/10/31/us/politics/31alliance.html>
adresinden alınmıştır.

Lobe, J. (2006). *New American century project ends with a whimper*. Inter Press Center.
19.11.2020 tarihinde
<http://www.ipsnews.net/2006/06/politics-us-new-american-century-project-ends-with-a-whimper/> adresinden alınmıştır.

Mann, J. (2004). *Şahinlerin yükselişi: Bush'un savaş kabinesinin gerçek hikâyesi*. (Çev. H. Köni), İstanbul: İlk Yayınları.

Mearshimer, J.(2005). *Hans Morgenthau and the Iraq war: Realism versus neo-conservatism*. Open Democracy Ltd. 22.12.2010 tarihinde
<http://mearsheimer.uchicago.edu/pdfs/A0037.pdf> adresinden alınmıştır.

Mearshimer, J. J. ve Walt, S. M. (2007). *İsrail lobisi ve Amerikan dış politikası*. (Çev. E. Ocak), İstanbul: Profil Yayınları.

Mearshimer, J. J. ve Walt, S. M. (2009). *İsrail lobisi ve Amerikan dış politikası*. (Çev. H. Kösebalaban), İstanbul: Küre Yayınları.

Opensecrets. *PAC Contributions to Federal Candidates*. 19.11.2020 tarihinde
<https://www.opensecrets.org/political-action-committees-pacs/C00648501/candidate-recipients/2018> adresinden alınmıştır.

Paul, D, Paul, M. ve R. Anderson. (2009). *Ethnic lobbies and US foreign policy*. Atlanta: Lynne Rienner Publishers.

- Petras.J. (2006). *The power of Israel in the United States*. Clarity Press.
- Porter, K. (2011). *U.S. foreign policy 101* 17.11.2020 tarihinde <https://www.thoughtco.com/foreign-policy-3310217> adresinden alınmıştır.
- Rich, A. (2004). *Think tanks, public policy and the politics of expertise*. ABD: Cambridge University Press.
- Saad, L. (2010). *Support for Israel in U.S. at 63%, near record high*. 11.12.2010 tarihinde <http://www.gallup.com/poll/126155/support-israel-near-record-high.aspx> adresinden alınmıştır.
- Said, E. (2005). *Oslo'dan Irak'a ve yol haritası*. (Çev. M. Uyurkulak), İstanbul: Agora Kitaplığı.
- Sniegoski, S. J.(2007). Neoconservatives, Israel, and 9/11: the origins of the U.S. war on Iraq. İçinde. D. L. O'Huallachain ve J. F. Sharpe (Ed.), *Neo-Conned Again: Hypocrisy, Lawlessness, and the Rape of Iraq*. (ss.81 -110). Virginia Norfolk: Light int The Darkness Publications.
- Taube, M. (2000). *There is more to a conservative than meets the eye*. Calgary Herald. 19.11.2020 tarihinde <https://vdare.com/articles/there-s-more-to-a-conservative-than-meets-the-eye> adresinden alınmıştır.
- Tanner, S. (2005). *Bush'ların savaşları: Askeri liderler olarak bir baba ve oğlun portresi*. (Çev. A.Doğancı), Ankara: Elips Kitap.
- Tunç, H. (2004). *Amerika'nın Irak savaşı*. İstanbul: Harmoni Yayınevi
- Uslaner, E. M. (2007). American interest in the balance? Do ethnic groups dominate foreign policy making? İçinde. Cigler. A.J.Loomis ve Burdett A. (Ed.), *Interest Group Politics* (ss.301-321).Washington: CQ Press
- Yılmaz, S. (2007). *21. yüzyılda güvenlik ve istihbarat*. İstanbul: Milenyum Yayınları.
- Yinon, O. (1982). *A strategy for Israel in the nineteen eighties*. (Çev. Shahak, I.), Kivunim. (14/5742), 19.11.2020 tarihinde <https://www.voltairenet.org/article185957.html> adresinden alınmıştır.
- Yuravlivker, D. (2020). *AIPAC: The perception of power and the power of perception. GVPT889m: US Foreign Policy in the Middle East*. Prof. Telhami, University of Maryland.
- ZOA.(2020). *About US*. 14.11.2020 tarihinde, <https://zoa.org/about/> adresinden alınmıştır.

EXTENDED SUMMARY

The Development of Israel Lobbying Activities in the USA and the Effect of the Lobby on the 2003 Iraq War

Introduction

Interests and policies of the USA, which was the first country recognizing Israel after 11 minutes following its foundation, and Israel in the Middle East are parallel to each other at the present time, as it was in the past.

It's possible to define lobby activities as the activities of organized communities which defend interests of a certain group and which are founded to affect a state's legislative processes and law texts, to press for acceptance or rejection of introduction of certain standards or to implement a party's canvass or defamation campaign.

In the USA, there are a significant number of Jewish people and they, in an organized manner, have seen serving Israel's interests as a duty. They have been working for affecting the USA's policies by lobby activities under some organizations. Jewish lobby, because of important amount of support provided by it to the politicians and political parties in the USA, is among the most important factors having an effect on the USA's political processes.

Israeli Lobby

The Israeli lobby, according to many writers, is the most powerful lobby in the USA. The Israeli lobby has been very successful at structuring the USA's policies. Accordingly, Israel could get necessary credits and donations for its lobby activities and it could direct USA foreign policy in line with its interests.

One of the important factors helping Jewish lobby in the USA and having an effect on the USA's policies is the US Christians' especially the Evangelists' sympathy towards Jews.

It's possible to state that the Evangelists feel sympathy towards Israel in line with provisions in Holy Scriptures and that they do their best to put these provisions into practice. When it's taken into consideration that there are more than 50 million Evangelists in ABD, it's clear that this number of people is enough to affect USA's policies and make it follow policies pursuing Israel's interests.

In the same way, it's possible to state that the views of the neoconservatives who had a determinative role on the USA's policies in Bush era are parallel with the views of the Evangelist Christians.

It's understood that members of the think tanks having an neoconservative point of view see supporting Israel as a duty from moral and strategic points and that they direct the US administration in that way. This situation is important because it exhibits Israeli effect on the USA's policies clearly.

Being in cooperation with Israel on the terrorism issue and defending Israel are among the most important US policies. Accordingly, Iraqi War has been supported by neoconservatives intensively and clearly.

Conclusion

The notion of invasion of Iraq wasn't a new project among the neoconservatives. Neoconservatives had been advocating this project long before the 2003 Iraq War. They had emphasized repeatedly that the USA should have supported Israel for its Middle East policies and its interests and that Saddam Hussein's government was, with reference to its autocratic structure and its use of mass destruction weapons in the past, still a threat for Israel's security and the USA's policies.

Especially after September 11 attacks, think tanks in the USA have published a lot of research and articles by taking these attacks as a reference. It's known that some think tanks had had activities in relation to overthrowing Saddam Hussein and supporting Israel also before September 11.

When the reports and studies published by the aforesaid institutions are examined, it's seen that the activities just before Iraq War and the reasons of War were actually in accordance with these reports and studies to a great extent. This situation shows that Iraq war may have been carried out through a war scenario which had been prepared long before. That most of the employees of those think tanks were in the Cabinet in Bush era also supports this claim.